

КАФЕДРА РОСІЙСЬКОЇ МОВИ МОЖЛИВОСТІ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО- ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УМІ

Завгородній В.А., *ст. викладач*

При навчанні іноземців на ПВ в умовах нерівномірного, найчастіше пізнього заїзду, а також при навчанні на старших курсах в умовах обмеженої кількості часу для навчання особливу актуальність набуває проблема інтенсифікації навчального процесу.

Ми вважаємо, що домогтися поставленої мети – навчити студента протягом обмеженого періоду українській (російській) мові на такому рівні, щоб він міг, у тому числі, говорити про проблеми своєї спеціальності й розуміти мовлення носіїв мови в цьому плані – можна, сполучаючи традиційні й інноваційні методи, але роблячи рішучий натиск на принцип комунікативності як у навчанні, так й у побудові використовуваних навчальних матеріалів і навчальних посібників. Вивчення особливостей усного наукового мовлення повинне враховувати новітні дані психологічної й методичної науки, з одного боку, і комунікативні особливості мови спеціальності відповідно до профілю навчання, з іншої. Зараз необхідно думати про підсилювання акценту в навчанні на розвиток навичок мовленнєвого спілкування на професійні теми й ведення наукових дискусій, тим більше, що робота над ними не заважає розвитку навичок, умінь і знань, тому що на них базується. Усне мовлення в навчальному виді повинне, очевидно, розумітися як слухання або читання, розуміння й репродуктивне відтворення прослуханого або прочитаного у формах як усній, тобто діалогічній або монологічній, так і письмовій. Таким чином, мова йде про реалізації мовного акту говоріння в процесі усної комунікації між двома або більше особами. Запис прослуханого й використання написаного тексту як джерела усного мовного акту легко здійснюються в умовах навчальної аудиторії.

Схема навчання усному мовленню за фахом може, на наш погляд, будуватися з урахуванням таких положень: - визначення комунікативних ознак для більшості типів текстів даної спеціальності, які описані в лінгвістичній літературі, і засобів вираження цих ознак, тобто комунікативних моделей; - визначення комунікативних ознак усного мовлення й засобів вираження цих ознак; - зіставлення цих засобів вираження й відбір моделей для пасивного й активного їх тренування; - визначення найбільш повного переліку комунікативних

знак і моделей усного мовлення по досліджуваній спеціальності й вироблення системи вправ для їхнього активного тренування; - аналіз різних комунікативно орієнтованих видів текстів по даній спеціальності, відбір окремих видів текстів у навчальних цілях, визначення їх основних комунікативних особливостей, моделей і розробка ефективної системи вправ для тренування відібраних структурних одиниць; - створення „бази попередніх знань” для вироблення мовних умінь і навичок, тобто відбір й тренування словотворчих, лексичних і граматичних структур, необхідних для читання, розуміння, аудіювання й говоріння; - вироблення й введення до ступеня автоматизації в студента навчальних алгоритмів по всіх видах мовленнєвої діяльності; - усна комунікація від монологу до діалогу й, навпаки, із застосуванням завдань й ігор проблемно-пошукового характеру. Варто зауважити, що в навчанні повинні широко використатися сучасні дидактичні принципи сугестивності, наочності, використання аудіо- і мультимедійних засобів і т.ін. Говорячи про систему вправ, що випереджають усне спілкування, викладачеві необхідно пам'ятати про їхню загальну побудову й розуміння труднощів: від однієї труднощі в одній вправі до розпізнавання схожих за видом явищ, про циклічність повторення досліджуваного матеріалу в малих дозах протягом тривалого часу, про введення навички до автоматизму, про ускладнення вправ і т.ін.

Викладач УМІ повинен добре знати особливості наукових і технічних текстів по спеціальності й у міру потреби знайомити з ними студентів. У першу чергу це наявність спеціальної термінології, особливої загальнонаукової лексики, специфічної службової лексики, а також або інших складних граматичних конструкцій. Основою для навчання буде служити текст. Викладач повинен відібрати ті види й типи текстів по досліджуваній спеціальності, які допоможуть студентові реалізувати комунікативні можливості говоріння. Варто починати з найпростіших описів і характеристик і монологічної форми їхньої обробки на самому початковому етапі. Потім можна переходити й більше складні за структурою й стилем тексти, але якомога раніше намагатися виробити в студента алгоритм його діяльності в режимі комунікативної пари „викладач або мультимедійні засоби – студенти”. Але однією з головних і обов'язкових умов повинна залишатися постійна комунікативна орієнтованість усіх матеріалів на усне мовлення в рамках конкретних мовних ситуацій учбово-наукової сфери діяльності.